

ПОВНОВАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Кіблик Д. В., доктор філософії, доцент кафедри адміністративно - правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ

У зв'язку з введенням воєнного стану на території України, діяльність Національної поліції набуває особливої важливості. В умовах збройної агресії та загроз для державної безпеки поліція виконує низку критичних функцій, спрямованих на підтримання громадського порядку, захист життя і здоров'я громадян, а також забезпечення стабільності внутрішньої безпеки.

Досить значну увагу дослідженню діяльності національної поліції України після повномаштабного вторгнення росії до України приділяли такі науковці як Муляр Г.В., Драган О.В., Юнін О.С., Шаповалоав О.А., Костюк В.Л., С.М. Серьогіна, К.Л. Бугайчук та багато інших.

Відповідно до статті 1 Закону № 580-VIII, визначено, що національна поліція це «центральный орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку»[1].

Також відповідно Указу Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023 було затверджено комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку, що є частиною більш широких зусиль щодо реформування сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки. Даний план передбачає глибоку модернізацію органів правопорядку з метою підвищення їхньої ефективності, прозорості та відповідності міжнародним стандартам.

Проте, головною метою діяльності національної поліції на час дії військового стану залишається підтримання публічної безпеки та порядку, а також припинення правопорушень. Враховуючи нові виклики для нашої держави, останнім часом Верховною Радою було прийнято ряд правок до діяльності національної поліції України. Наприклад, було доповнено частину 4 до статті 8 Закону № 580-VIII в якій було визначено, що «під час дії воєнного стану поліція діє згідно із призначенням та специфікою діяльності з урахуванням тих обмежень прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, що визначаються відповідно до Конституції України та Закону України “Про правовий режим воєнного стану”»[1].

Слушно зауважує Коваленко О.О щодо розширення повноважень працівникам поліції, в статті 2 Закону № 580-VIII, а саме «забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомог»[2, с. 272].

Одночасно, варто звернути увагу і на внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України», в якому законодавчо було закріплено «можливість виконання поліцейським службових обов'язків без наявності при собі спеціального жетону в виключних випадках на час дії воєнного стану; встановлення права поліцейських щодо використання підручних засобів під час дії воєнного стану у разі необхідності відбиття нападу, що загрожує життю чи здоров'ю поліцейського або іншої особи, а також усунення небезпеки у стані крайньої необхідності або при затриманні особи, яка вчинила правопорушення та/або чинить опір поліцейському; встановлення прав поліцейських щодо застосування під час дії воєнного стану заходів примусу (фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї) стосовно осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України, без врахування вимог та заборон, передбачених ст. 43, ч. 4 та ч. 5 статті 45, частиною дев'ятою статті 46 Закону України «Про Національну поліцію»»[1].

Також, п. 39 ч.1 ст. 23 Закону № 580-VIII визначено, що «у межах визначеної законодавством компетенції здійснює розмінування, що має оперативний характер, у частині виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів, щодо яких є підстави вважати, що вони є предметами, знаряддями чи засобами вчинення адміністративних або кримінальних правопорушень;»[1;3]. Разом з цим, стаття 23 Закону № 580-VIII, додатково заслуговує уваги в аспекті п. 24 «бере участь відповідно до повноважень у забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх введення на всій території України або в окремі місцевості»[1]. Однак, аналізуючи ч. 2 ст. 24 Закону № 580-VIII, це повноваження є фактично продубльованими «...відповідно до законодавства України беруть участь в обороні України, у виконанні завдань територіальної оборони, забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану у разі його оголошення на всій території України або в окремі місцевості»[1].

В даному випадку виникає певне протиріччя і визначене на законодавчому рівні повноваження на час дії воєнного стану не є основним, тому п. 24 ч.1 ст. 23 Закону № 580-VIII варто переглянути.

Ще одним, повноваженням на час дії воєнного стану для поліцейських є доповнення п. 36 ч. 1 ст. 23 Закону № 580-VIII «за письмовим запитом в установленому законом порядку безоплатно одержує від державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб державної форми власності інформацію,

необхідну для виконання визначених цим Законом завдань та повноважень поліції, у тому числі стосовно військовополонених, у вигляді та у формі, що зазначені в такому запиті»[1].

Серед особливостей діяльності поліції в умовах воєнного стану також можна виділити попередження мародерства та охорону таким чином покинутого власниками майна.

Висновок. В умовах воєнного стану повноваження Національної поліції України значно розширюються для забезпечення громадського порядку, захисту прав і свобод громадян, а також ефективної протидії злочинності та загрозам безпеки держави. Зміни в законодавстві, такі як доповнення до Закону № 580-VIII, надають поліцейським додаткові повноваження, включаючи використання фізичних засобів примусу, розмінування, боротьбу з мародерством, а також доступ до важливої інформації для виконання службових обов'язків. Проте, існує певна невизначеність у дублікації окремих положень щодо діяльності поліції під час воєнного стану, що потребує подальшого вдосконалення.

Література

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015. №580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-1>

2. Коваленко О.О. Адміністративно-правове регулювання діяльності Національної поліції України у сфері протидії правопорушенням в умовах воєнного стану. Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів. Вінниця, 2023. с. 272-274

3. Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану: Закон України від 15 березня 2022 р. № 2123-IX. Офіційний вісник України. 2022. № 37. Ст. 1977.

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Клейман М.Ю., к.ю.н., викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін
Одеський державний університет внутрішніх справ*

Умови воєнного стану в Україні ставлять перед Національною поліцією ряд особливих викликів в аспекті застосування адміністративного примусу. Відповідно до законодавства, адміністративний примус в діяльності поліції може бути застосований лише в рамках чітко визначених умов та процедур. Під час воєнного стану, Національна поліція має розширені повноваження, адже забезпечення громадського порядку і безпеки стає ще більш актуальним.

Адміністративний примус у поліцейській діяльності – це сукупність передбачених адміністративно-правовими нормами заходів, що застосовуються органами Національної поліції до осіб незалежно від їх волі та бажання з метою реалізації поставлених перед поліцією завдань із забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних чи соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги[4, с. 43]. Слід також зазначити, що адміністративний примус застосовується співробітниками Національної поліції до осіб, які не перебувають у їхньому підпорядкуванні, шляхом попередження і припинення правопорушень, покарання за їх учинення. [4, с. 43]. Важливо враховувати, що застосування адміністративного примусу повинно бути обґрунтованим і не порушувати прав людини та громадянина. Законодавство передбачає певні механізми контролю за застосуванням адміністративного примусу у воєнний період. Основні аспекти застосування адміністративного примусу в умовах воєнного стану включають проведення оперативно-службової роботи з метою запобігання порушень громадського порядку, забезпечення безпеки громадян та реагування на негативні події. Наявність чітко прописаного на законодавчому рівні плану дій, спрямованого на підтримання порядку і безпеки, є важливою складовою ефективного та законного застосування адміністративного примусу під час воєнного стану.

У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України 24 лютого 2022 року Указом Президента України було введено режим воєнного стану на 30 діб, далі строк дії воєнного стану було продовжено понад 10 разів з початку повномасштабного вторгнення. 7 серпня 2024 року Президент України підписав Закон «Про затвердження Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» №3891-IX від 23.07.2024. Згідно з цим воєнний стан продовжено на 90 діб, тобто до 09.11.2024 [3]. Особливий правовий режим воєнного стану вніс зміни у діяльність майже всіх державних органів, установ та організацій. Національна поліція України не стала виключенням. Так, згідно ст. 15 Закону України «Про введення режиму воєнного стану» під час проведення мобілізації та в умовах дії правового режиму воєнного стану в межах адміністративно-територіальної одиниці обласними військовими адміністраціями (в разі